

روش شناسی و الگوی تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی

دکتر محمد هادی مهران^۱

دکتر سید محمد سید حسینی^۲

دکتر علی نقی مصلح شیرازی^۳

دکتر عباس طلوعی اشلقی^۴

چکیده

مقاله حاضر در پی ارائه روش شناسی و طراحی و توسعه الگویی است که براساس آن بتوان تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی را پایه گذاری نمود، در این مقاله، اعتقاد آن است که روش شناسی تلفیقی طراحی شده، قابلیت طراحی الگوی تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی را داراست، روش شناسی تلفیقی شامل روش شناسی های سیستم های نرم و گسترش عملکرد کیفیت می باشد، روش شناسی های سیستم های نرم^۲ جهت نیل به تمدن نوین و گسترش مشخصه های کیفیت^۳ جهت تعیین نیاز ذی نفعان و طراحی فرایند چگونگی رسیدن به تمدن نوین بصورت تلفیقی قابل استفاده است، برای ارزیابی وضعیت تمدن نوین در سطح جهان می توان از الگوی تعیین شکاف تمدن نوین پیشرفت در سطح جهان تعمیم داده شده از الگوی اسکاپ^۴ استفاده نمود، در راستای تحقق اهداف مذکور، بر پایه روش شناسی تلفیقی و الگوی پایه اسلامی ایرانی پیشرفت، الگوی تمدن نوین ایران اسلامی به همراه مؤلفه های اصلی موثر بر تمدن نوین استخراج و الگوی پیشنهادی با چهار مؤلفه پیشرفت در فکر، علم، معنویت و زندگی به همراه الگوی تعیین شکاف تمدن تدوین گردید، سایر نتایج شامل تعیین معیار های کلیدی، الگوی تعیین اهمیت هر یک از عوامل مورد بررسی نسبت به سایر عوامل و الگوی تعیین اعتبار الگو ها نیز بوده است، روش شناسی تلفیقی و الگو ها قبلا توسط مولف در موضوع های مشابه به مرحله اجرا گذاشته شده و از اعتبار لازم برخوردار بوده است.

واژه های کلیدی: روش شناسی، الگوی پیشرفت، معیارهای کلیدی، اهمیت معیارها، اندازه گیری شکاف، تعیین

اعتبار الگو

۱-مقدمه

نویسنده مسؤل: mohammadhadimehran@yahoo.com

۱ دانش آموخته دوره دکتری، دانشکده مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

۲ استاد دانشکده مهندسی صنایع، دانشگاه علم و صنعت تهران

۳ استاد دانشکده مدیریت، دانشگاه شیراز

۴ استاد دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

۵- Soft System Methodology (SSM)

۶- Quality Function Deployment (QFD)

۷ - اسکاپ: مرکز انتقال تکنولوژی آسیا و اقیانوسیه وابسته به کمیسیون اقتصادی آسیا و اقیانوسیه سازمان ملل SCAPP

مقاله حاضر قصد دارد با نقد و بررسی الگوی پایه تمدن پیشرفت ایران اسلامی، برخی از نقاط ضعف الگوی مذکور مبتنی بر پایه های نظری و تا حد امکان بومی شده را رفع نماید. از آنجائیکه الگوی مذکور منتشر شده تنها مواردی از عناصر برنامه ریزی استراتژیک را مطرح نموده و در نتیجه نقد های متعددی نسبت به آن در مجامع علمی مطرح و منتشر شده است، از جمله نقاط ضعف الگوی تهیه شده: فقدان یک روش شناسی جهت طراحی الگو، عدم تعیین فرایند کار جهت نیل به تمدن با دیدگاه سیستمی، عدم تعیین ضریب اهمیت عوامل مد نظر در نیل به تمدن، عدم وجود الگوی تعیین شکاف و اعتبار الگو است. از طرف دیگر با توجه به تحقیقات گسترده انجام شده در رساله دکتری در خصوص ارائه روش شناسی جدید و ارائه الگوهایی که می تواند سازمان های تولیدی (خدماتی) را به سطح برترین تولید کنندگان (خدمت دهنده گان) در سطح جهان رساند، (مدل های نیل به تولید در سطح جهانی که مطابق تعریف، تولید در سطح جهانی دسترسی به سطحی از عملکرد مطابق با بالاترین در جهان است)، تجربیات نظری و عملی متعدد بشر (مورد قبول مراجع معتبر علمی) در استفاده از روش شناسی و الگوهای طراحی شده برای نیل به تولید (خدمت) در سطح جهانی و برترین ها در عالم، تشابه بسیار نزدیک هدف الگوی پیشرفت با تحقیقات مذکور، لذا بر اساس رهنمود های مقام معظم رهبری، الگوی اولیه تمدن نوین پیشرفت، اقدامات انجام شده تدوین کنندگان الگوی پیشرفت و تحقیقات مرتبط رساله، اقدام به تدوین مقاله و رفع برخی از مشکلات موجود الگو تهیه یک غالب و ساختار جدید به تحقیقات گذشته نموده است، ضمن اینکه تحقیقات گذشته را مردود ندانسته و با وارد کردن آن مفاهیم در الگوی تهیه شده، در جهت تکمیل آن قدم برداشته است، لذا در این مقاله، بطور مشخص اقدام به ساختار دهی و تکمیل الگوی اولیه پیشرفت تمدن نوین ایران اسلامی در این ابعاد گردید: تعیین روش شناسی برای طراحی الگو، تعیین الگوی پیشرفت با یک رویکرد سیستمی، تعیین الگوی چگونگی حرکت از وضع موجود به مطلوب (تمدن نوین)، تعیین الگوی نیل به موفقیت (تعیین فرایند کار جهت نیل به تمدن با دیدگاه سیستمی)، تعیین نحوه امتیاز دهی به عوامل و شاخص های انتخابی، تعیین میزان اهمیت و ارجعیت هر شاخص نسبت به یکدیگر در ساخت تمدن، تعیین الگوی کمی مشخص کردن مقدار شکاف و فاصله وضع موجود با مطلوب در کل و تعیین فاصله هر یک از شاخص های نیل به موفقیت (تمدن نوین) نسبت به وضع مطلوب بوده است. از جمله مشکلات موجود، آنست که جهت طراحی الگوی تمدنی، روش شناسی بومی که بتوان بر اساس آن اقدام به طراحی الگویی نمود، مشاهده نشده است، این مقاله اقدام به ارائه یک روش شناسی تلفیقی بومی شده بنام روش شناسی تلفیقی SSM-Q¹ نموده است. از جمله موارد دیگر می توان به ضعف الگو در خصوص عدم ارائه روش شناسی و الگویی اشاره نمود که بتوان بوسیله آن از وضع موجود به وضع مطلوب تری در زمینه تمدن گام برداشت. در این مقاله اقدام به تعیین روش شناسی (روش شناسی تلفیقی SSM-Q²) جهت حرکت از وضع موجود به مطلوب و ارائه الگویی بنام الگوی معیارهای کلیدی موفقیت نموده، که با یک رویکرد سیستمی و توجه به تاثیر و تاثیر عوامل موجود در الگوی پایه و سایر شاخص های تعبیه شده در این الگو، بتوان اهمیت هر یک از عوامل در نیل به هدف

1- Soft System Methodology Quality Function Deployment

2- Soft System Methodology Quality Function Deployment

تعیین شده را به صورت کمی مورد ارزیابی قرار داد. از جمله سایر مشکلات موجود در الگوی تمدنی پایه، می توان به ضعف در ارائه و تعیین الگویی نمود که بتوان بر آن اساس با تبیین وضع تمدن مطلوب و بهینه، به همراه شاخص های کمی و با بررسی وضع موجود، اقدام به تعیین شکاف و فاصله تمدنی در هر یک از عوامل تحت بررسی و تعیین شکاف مابین تمدن موجود و مطلوب و یا مورد مقایسه قرار دادن تمدن موجود با سایر تمدن های نوین در سطح جهان نمود، خوشبختانه این مقاله با تعمیم الگوی اسکاپ، اقدام به حل مشکلات فوق و ارائه الگوی تعیین شکاف نموده است. سایر نقاط ضعف الگوی اولیه پیشرفت، عدم توجه آن به ارائه الگوی تعیین اعتبار روش شناسی مورد استفاده، الگوی های طراحی شده و شاخص های ارزیابی است. در این مقاله با توجه به نرم و سخت بودن روش شناسی و الگوی های مورد استفاده، الگوهای تعیین اعتبار ظاهری (اخذ نظر از خبرگان)^۱، تئوری پذیرش^۲ و تئوری بقاء^۳، جهت تعیین اعتبار روش شناسی و الگوها مورد معرفی قرار گرفته است، در تحقیقی مشابه جهت تعیین عوامل موثر تاثیر گذار، با توجه به نوع مقیاس ها، نوع متغیرها، از تکنیک تحلیل آماری^۴ استفاده شده است [مهران ۱۳۹۶]. نتایج حاصله این مقاله که در راستای ارتقای سند الگوی پیشرفت انجام گردیده در قسمت تبیین اهداف کلی و جزئی بشرح ذیل ارائه شده است.

منظور تحقیق: در این مقاله تلاش شده الگویی در زمینه تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی با استفاده از روش شناسی های سیستم های نرم، (جهت نیل به تمدن نوین پیشرفت یا دسترسی به بهترین تمدن در سطح جهانی) و گسترش عملکرد کیفیت (جهت طراحی فرایند عملیات برای رسیدن به تمدن نوین بر حسب نیاز ذی نفعان) طراحی و توسعه یابد.

اهداف تحقیق: استفاده از روش شناسی تلفیقی (SSM-Q) جهت طراحی و توسعه الگویی در زمینه تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی، به گونه ای که این تمدن بتواند کشور ایران را به موقعیت یکی از تمدن های نوین در سطح جهانی ارتقاء داد. اهداف تحقیق را می توان به دو دسته ی اهداف کلی و اهداف جزئی به شکل زیر تقسیم بندی نمود:

اهداف کلی: مقاله حاضر در پی طراحی و توسعه الگویی است که براساس آن بتوان کشور ایران را به موقعیت یکی از تمدن های نوین پیشرفت در سطح جهانی ارتقاء داد.

در این مقاله، اعتقاد آن است که روش شناسی های سیستم های نرم جهت نیل به موقعیت تمدن نوین در سطح جهانی و گسترش مشخصه های کیفیت جهت تعیین نیاز ذی نفعان و طراحی فرایند عملیات برای رسیدن به تمدن

1- Face Validation
2- Accepted Theory
3- Conservation Theory
6- Factor analysis

نویسن بر حسب نیاز ذی نفعان ، به صورت تلفیقی قابل استفاده بوده و می توان بوسیله تلفیق آنها، مدل معیارهای کلیدی موفقیت را طراحی نمود، تا بتوان بوسیله طراحی این مدل، به هدف فوق دست یافت.

اهداف جزئی: طراحی الگوی تعیین مهم ترین عوامل مؤثر بر تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی جهت ارتقاء آن به سطح یکی از تمدن های نوین در موقعیت جهانی، طراحی الگوی تعیین اهمیت و اولویت هر یک از عوامل مؤثر فوق در نیل به تمدن نوین، طراحی الگوی بررسی تأثیر عامل پیشرفت در عرصه های فکر، علم، زندگی و معنویت ، بر کشور ایران جهت ارتقاء آن به موقعیت یکی از تمدن های نوین پیشرفت در سطح جهانی، تعیین الگوهای تعیین اعتبار روش شناسی و الگوهای تدوین شده، طراحی الگوی کمی تعیین شکاف و فاصله تمدنی وضع موجود با مطلوب در کل و تعیین شکاف در هر یک از ابعاد مؤثر در نیل به تمدن نوین پیشرفت. باید اذعان نمود، با توجه به ابعاد متعدد تاثیر گذار داخلی و خارجی جهت نیل به تمدن نوین پیشرفت، افق ۵۰ ساله مد نظر قرار گرفته برای تحقق اهداف ، وجود نا اطمینانی در شرایط محیطی، این مقاله هیچ ادعایی در ارائه الگویی که بر اساس آن بتوان، الزاما به تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی منجر شد را ندارد ، تنها مواردی را که مورد تحقیق و بررسی قرار داده و در سایر موارد مشابه مورد اجرا قرار داده است را ارائه می نماید [Seyed Hosseinie & et al 2012]، بر جامعه علمی و دانشگاهی و خبرگان موضوع است که با نقد و بررسی، به ارائه مطالب تکمیلی جهت اصلاح الگوی مذکور اقدام نمایند.

۲- فلسفه، اهداف و روش مبتنی بر الگو

در بررسی الگوهای موجود تحقیقات خاصی با تاکید بر تعیین نیاز، انتظارات و مشخصات ذی نفعان مطابق نظر آنان صورت نپذیرفته که بتوان بر آن اساس اقدام به تدوین تمدن نوین پیشرفت نمود. گسترش مشخصه های کیفیت (QFD) بعنوان یکی از ابزارهای مدیریت کیفیت جامع (TQM) امکان تحقق خواسته های فوق را فراهم می سازد . در واقع شکاف تحقیقاتی برای ارائه یک الگو جهت دسترسی ایران به موقعیت تمدن نوین در سطح جهانی وجود دارد. این تحقیق اقدام به طراحی الگوی تمدن نوین پیشرفت ایران در سطح جهانی نموده است. الگوی طراحی شده نشانگر آن است که چگونه ایران را از وضع موجود و طی ده مرحله اساسی، به موقعیت تمدن نوین در سطح جهانی می توان ارتقاء داد. از سوی دیگر به هنگام ارتقاء ، الگوی عوامل کلیدی موفقیت بیان می نماید که در تمام مراحل و توالی عملیات به کدامین ابعاد کلیدی (عوامل و شاخص های مؤثر در موفقیت) بایستی توجه شود. برای طراحی الگویی که بتواند تمدن ایران را به سطح جهانی برساند به یک روش شناسی کارا و مفید نیاز است. همچنین مفهوم تمدن نوین در سطح جهانی به ابعاد گوناگون و پیچیدگیهای آن مربوط است و باید متغیرهای داخلی و خارجی و محیطی به صورت یکجا در نظر گرفته شود. و بنا به تعریف، تفکر سیستمی روش قابل اعتمادی برای شناخت پدیده های پیچیده و سازمانهای پیچیده با محیط های پرتلاطم دنیای کنونی است که از طریق شناخت آگاهانه عوامل مؤثر بر تمدن به منزله یک سیستم می توان بر پیچیدگی آن واقف شد، لذا الگوی تفکر سیستمی مورد استفاده در این تحقیق، الگویی است که مبتنی بر رویکرد سیستم های نرم می باشد، در تداوم فرایند تفکر سیستمی به مسائل سخت

^۱ و مسائل نرم ^۲، سیستم های نرم و سیستم های سخت اشاره می شود. روش شناسی سیستم های نرم (SSM) ^۳ که یک رویکرد ساختاری برای روشن کردن اهداف در حل مسائل پیچیده و پویاست، به بیان واقعیات در حل مسائل پیچیده و پویا می پردازد و قابلیت استفاده برای سر و کار داشتن با مسائل نرم را دارد. چون روش شناسی گسترش مشخصه های کیفیت (QFD) به درک احتیاجات استفاده کنندگان و ذی نفعان متمرکز است و سعی دارد با ایجاد یک چهارچوب، حساسیت را به کل فرایند ها گسترش داده و فرایند عملیات را به گونه ای سازماندهی نماید که خدمات بهتر به دست ذی نفعان برسد، از طرف دیگر تعیین اهداف بلند مدت و ابعاد مورد نیاز آن بدون توجه به نظر ذی نفعان یک جامعه موضوعی غیر دقیق است، لذا از این روش شناسی نیز بصورت توأمان استفاده گردیده، به گونه ای که روش شناسی تلفیقی (SSM - Q) می تواند دربرگیرنده نقاط قوت هر دو روش شناسی و رفع کننده نقاط ضعف هر یک از آنها باشد. در این تحقیق برای طراحی و توسعه الگوی تمدن نوین پیشرفت در سطح جهانی، براساس روش شناسی تلفیقی و با استفاده از مرور ادبیات مربوطه، مؤلفه های اصلی الگوی مفهومی عوامل کلیدی موفقیت استخراج، و الگوی پیشنهادی به همراه شاخص های انتخابی تدوین گردید. برای تعیین موقعیت تمدن ایران در مقایسه با بهترین آن در جهان و یا در مقایسه با سایر تمدن ها، و تعیین شکاف مربوطه، الگوی اسکاپ ^۴ تعمیم داده شد. جهت تعیین اعتبار الگو از بین روشهای تعیین اعتبار الگوهای مفهومی، با توجه به خصوصیت نرم و سخت بودن روش شناسی انتخابی، روش های اعتبار ظاهری ^۵ (براساس نظرات خبرگان) و تئوری پذیرش ^۶ و تئوری بقاء ^۷ مورد استفاده قرار گرفت. [مهران ۱۳۹]

۳- تعیین روش شناسی تحقیق

تحولات و نیازهای بشر امروز نیاز به پیشرفت را ایجاب می کند. برای نیل به تمدن پیشرفت باید از شرایط و ضوابط حاکم بر آن آگاه بود. کشور ایران برای برای مطرح شدن به عنوان یک تمدن عمده نوین در سطح جهان، باید الزامات و عوامل موثر بر آن را دانست. در نتیجه باید مفهوم تمدن نوین پیشرفت را درک نمود. برای تغییر ایران از وضعیت موجود، بایستی معیارهای نیل به تمدن عمده پیشرفت در سطح جهانی را فرا گرفت. برای تعیین این عوامل باید الگویی را طراحی نمود: طراحی و اجرای الگو منوط به تعیین و انتخاب روش شناسی مناسب است تا بتوان بر آن اساس به اهداف تعیین شده (تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی) نائل گردید. براساس ادبیات تحقیق، روش شناسی سیستم های نرم ^۸ (SSM) جهت تعیین عوامل موثر بر تمدن نوین و نیل به آن پیشنهاد شد. از جمله عوامل موثر بر نیل به تمدن، توجه به نیاز ذی نفعان می باشد. برای تعیین نیاز ذی نفعان و تبدیل آن ها به برنامه های عملیاتی،

1- Hard Problems
2- Soft Problems
3- Soft System Methodology
4- SCAPP
5- Face Validation
6- Accepted Theory
7- Conservation Theory
8- Soft system Methodology

روش شناسی گسترش مشخصه های کیفیت^۱ (QFD) انتخاب گردید. مطابق این روش شناسی ابتدا نیاز ذی نفع تعیین و سپس نیاز به مشخصه های فعالیت تبدیل و مشخصه های فعالیت به فرایند عملیات تبدیل و فرایند عملیات به تولید خدمت تبدیل و در نهایت خدمت به جامعه عرضه می شود. با توجه به اینکه یکی از راههای توسعه علوم تلفیق و ترکیب متدهای قبلی است، جهت تقویت و بکارگیری همزمان نقاط قوت هر دو روش شناسی انتخابی (QFD, SSM) و رفع نقاط ضعف آنها، دو روش شناسی SSM و QFD با یکدیگر تلفیق گردیدند. براساس روش شناسی تلفیقی، جهت طراحی الگویی که بتواند تمدن ایران را به سطح تمدن نوین پیشرفت برساند، الگوی معیارهای کلیدی موفقیت (که برای تعیین ارجحیت عوامل خود از تکنیک فرایند تحلیل سلسه مراتبی استفاده می کند) طراحی گردید. برای تعیین اعتبار روش شناسی تلفیقی با توجه به خصوصیت نرم و سخت بودن آن، تکنیک های اعتبار ظاهری (اخذ نظر از خبرگان)^۲، تئوری پذیرش^۳ و تئوری بقاء^۴ پیشنهاد شد. امید می رود بتوان با استفاده از روش شناسی و الگوهای طراحی شده و یا تعمیم یافته، و با آسیب شناسی وضع موجود ایران و تعیین شکاف مربوط، تمدن ایران را به سطح تمدن نوین پیشرفت ارتقاء بخشید. (نمودار شماره ۴) [مهران ۱۳۹۶]

4- نحوه طراحی الگوی معیارهای کلیدی موفقیت

همانگونه که در نمودار شماره 1، الگو ارائه شد، الگوی طراحی شده از بالا به پایین، همچون فرایند تهیه یک برنامه ریزی استراتژیک و یک نقشه راه، برای رسیدن کشور ایران به تمدن نوین پیشرفت، در چهارچوب ارزش های اسلامی، به صورت سلسله مراتبی، تحت عناوین مبانی، آرمان ها، رسالت، افق، تدابیر و سپس شاخص ها و معیارهای نیل به موفقیت، تعریف شده است. مبانی مهم پیش فرض های اسلامی، فلسفی و علمی جهان شمول معطوف به پیشرفت را ارائه می دهد. آرمان ها، ارزش های فرا زمانی-فرامکانی و جهت بخش پیشرفت است. مبانی و آرمان ها وجه اسلامیت الگو را تضمین می کنند. رسالت، میثاق مشترک مردم و نظام جمهوری اسلامی ایران برای پیشرفت است. افق، آرمان های الگو را بر جامعه و زیست بوم ایران در نیم قرن آینده تصویر می کند و هدف های واقعی آحاد مردم، جامعه و حکومت ایران را در آن موعد معین می سازد. تدابیر، تصمیمات و اقدامات اساسی و بلند مدت برای حل مسائل مهم کشور و شکوفا ساختن قابلیت های ماندگار ملی به منظور رسیدن به افق است. تدابیر همانا اهداف راهبردی است که با تحقق و اجرای آنها، بتوان کشور ایران را به سطح یکی از تمدن های نوین پیشرفت ارتقاء داد. در این راستا در الگوی پایه پیشرفت، تدابیر ۵۶ گانه ترسیم شده است. در الگوی طراحی شده در این مقاله، برای تعیین فرآیندی که بتواند تمدن ایران را به موقعیت مذکور برساند، بوسیله ماتریس های QFD، نیاز ذی نفعان به اهداف راهبردی تبدیل می گردد (نمودار شماره 2). در سطح پایین تر، برای رسیدن به هدف فوق باید تصمیماتی اتخاذ شود، نتیجه بررسی آن تصمیماتی که در سیستم تکرار می گردند به عنوان فعالیت های لازم قلمداد می شوند (فعالیت ها کارهایی هستند که توسط سازمان های مسئول (رسمی و غیر رسمی) انجام می گردند تا به هدفهای

1- Quality Function Deployment

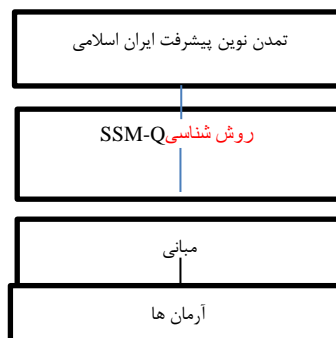
2- Face validation

3- Accepted Theory

4- Conservation Theory

راهبردی دست یابند)، تصمیمات تکراری جهت نیل به تمدن نوین در سطح جهانی شامل ابعاد کلیدی داخلی و خارجی مؤثر بر موفقیت (فعالیت های بحرانی) خواهد بود، در الگوی پیشنهادی این تصمیمات در برگرفته پیشرفت کشور ایران در عرصه های معنویت، زندگی، علم و فکر خواهد بود. می توان بوسیله پیگیری همین روش، الگو را تا سطح شاخص های سنجش عملکرد نیز توسعه داد (روش مورد عمل در این مقاله)، شاخص های سنجش عملکرد شامل ملاکهای ارزیابی است که به کمک آنها، سازمان ها می توانند اثر بخشی فعالیت های خود را با توجه به اهداف راهبردی اندازه گیری نمایند. با توجه به افق پیش بینی شده ۵۰ ساله، شاخص ها به سه دسته، شاخص های بلند مدت، میان مدت و کوتاه مدت، در دو بعد، عوامل تاثیر گذار داخلی (مجموعه اقدامات و سیاست های داخل مرزها است که بر روی موفقیت کشور ایران جهت نیل به تمدن نوین تاثیر گذار است) و عوامل تاثیر گذار خارجی (مجموعه اقدامات و سیاست های خارج از مرزها است که بر روی موفقیت کشور ایران جهت نیل به تمدن نوین تاثیر گذار است) تقسیم بندی شده است. با توجه به افق در نظر گرفته شده و خطای پیش بینی در طول زمان، الگو علاوه بر داشتن رویکرد سیستمی در خصوص توجه به مسائل عمده مؤثر در نیل به تمدن نوین، تعیین درجه اهمیت عوامل نسبت به یکدیگر، تعیین نقش آنها در نیل به تمدن نوین، از پویایی لازم در پذیرش و تغییر هر عامل کلیدی نیز برخوردار است. ارتباط میان این عنوانها با تکنیک های مختلفی قابل اجر است، تکنیک پیشنهادی در این مقاله جهت ارتباط میان این عنوانها، با تکنیک فرایند تحلیل سلسه مراتبی^۱ مشخص می شود [Seyed Hosseinie & et al 2012]

چشم انداز

روش شناسی تلفیقی بومی

1- AHP: Analytic Hierarchy process

نمودار شماره (۲) الگوی تبدیل الزامات ذی نفعان به اهداف راهبردی

۵- الگوی تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی

تحقیق حاضر در پی ارائه روش شناسی و طراحی و توسعه الگویی است که براساس آن بتوان تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی را پایه گذاری نمود، در این تحقیق، با استفاده از روش شناسی تلفیقی طراحی و تعمیم داده شده، اقدام به طراحی الگوی تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی شده است، روش شناسی تلفیقی شامل روش شناسی های سیستم های نرم و گسترش عملکرد کیفیت می باشد، با توجه به نرم و سخت بودن عوامل تاثیر گذار بر تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی و به دلیل رفع نقاط ضعف هر یک از روش شناسی ها و بهره گیری همزمان از مزایای هریک، در طراحی الگوی تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی، همزمان از روش شناسی های سیستم های نرم^۱

۱- Soft System Methodology (SSM)

جهت نیل به تمدن نوین و گسترش مشخصه های کیفیت^۱ جهت تعیین نیاز ذی نفعان و طراحی فرایند چگونگی رسیدن به تمدن نوین بصورت تلفیقی مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به چشم انداز تعریف شده (تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی) و براساس روش شناسی تلفیقی، الگوی معیارهای کلیدی موفقیت جهت نیل به موقعیت تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی (مطابق نمودار 1) طراحی گردید. این الگو اساساً مبتنی بر یکی از تکنیک های الگوی تصمیم گیری چند معیاره (فرایند تحلیل سلسله مراتبی)^۲، الگوی تصمیم گیری چند معیاره یکپارچه برای ارزیابی طرحهای توجیه سرمایه گذاری سیستم های پیشرفته تولید، الگوی یکپارچه استراتژیک برای دسترسی به WCM، تلفیق روش شناسی های سیستم های نرم و گسترش عملکرد کیفیت جهت طراحی و توسعه الگوی فرایندهای تولید در سطح جهان [مهرا ۱۳۹۶]، [Seyed Hosseinie & et al 2012] ۱، خصوصیات و مشخصه های الگوی پایه تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی استوار می باشد. نتایج حاصله الگو شامل تعیین مواردی همچون تدوین مبانی، آرمان ها، رسالت، افق، تدابیر (اهداف راهبردی) ۵۶ گانه، تعیین فعالیت های مورد نیاز جهت دستیابی به اهداف راهبردی (تدابیر)، ارائه برخی از شاخص ها، نحوه تعیین شاخص های کلیدی موفقیت جهت نیل به موقعیت مذکور، نحوه تعیین رتبه و اهمیت هر یک از عوامل (شاخص های) مورد بررسی نسبت به سایر عوامل بوده است. چون لازمه طرح ریزی فرایند مورد نیاز جهت نیل به تمدن نوین، طراحی نظامی است که بتوان برآن اساس به سطح موقعیت تمدنی نوین پیشرفت نائل آمد، در این تحقیق بوسیله روش شناسی گسترش مشخصه های کیفیت (QFD) و در مرحله چهار تهیه ماتریس های این روش شناسی (QFD4)، الگوی مذکور طراحی شد. ارتباط عوامل بدست آمده حاصل از این الگو (معیارهای کلیدی موفقیت جهت نیل به موقعیت تمدن نوین جهانی) با فرایند مذکور، بوسیله ماتریس های QFD و به روش مقایسه زوجی مطابق نمودار شماره (2) تعیین گردید. مراحل طراحی الگو با توجه به فرایند روش شناسی تلفیقی مطابق نمودار شماره (3)، و در برگیرنده به ترتیب ده مرحله زیر بوده است:

بررسی وضع موجود (تعیین مسائل ساختار نیافته و ساختار یافته)، تعریف ریشه ای سیستم های مربوط، طراحی الگوی فیزیکی سیستم موجود، طراحی الگوی منطقی سیستم موجود، طراحی الگوی منطقی سیستم مطلوب، طراحی الگوی فیزیکی سیستم مطلوب، مقایسه الگوی فیزیکی سیستم موجود با سیستم مطلوب و تعیین شکاف مربوطه، تعیین تغییرات مطلوب و مقدر، اجرا و بکارگیری سیستم مطلوب، بازخور نهایی.

۸- الگوی تعیین شکاف تمدن های نوین پیشرفت در سطح جهانی در این تحقیق جهت تعیین سطح کل موقعیت تمدن های نوین پیشرفت در سطح جهانی، الگوی اسکاپ^۳ که معمولاً برای ارزیابی موقعیت تکنولوژی ها نسبت به بهترین آن در سطح جهان و یا رقبا، مورد استفاده قرار می گیرد [Seyed Hosseinie & et al 2012] ۲

، برای تعیین سطح کل موقعیت و شکاف مربوطه برای اولین بار تعمیم داده شد. در این راستا فرمولی بنام ضریب کمک موقعیت تمدن های نوین پیشرفت در سطح جهانی طراحی گردید SCCMCGP

۱- Quality Function Deployment (QFD)

۲- AHP: Analytic Hierarchy Process

۳- SCAPP

۱ SCC ضریب کمک موقعیت

تمدن های نوین پیشرفت در سطح جهانی^۲ MCGP

این روش پیشنهادی، سهم هر یک از عوامل کلیدی موفقیت جهت نیل به موقعیت تمدن های نوین پیشرفت در سطح جهانی را اندازه گیری می نماید که می توان آنرا سهم کمک در جهت نیل به موقعیت مذکور نامید و ضریبی به نام ضریب کمک در جهت نیل به این موقعیت برای آن تعریف کرد.

این الگو سعی می کند سهم هر یک از عوامل را در نیل به موقعیت تمدن های نوین پیشرفت در سطح جهانی را بصورت زیر تعریف نماید.

$$\text{فرمول شماره (۱)} \quad \text{SCC MCGP} = X^{BX}$$

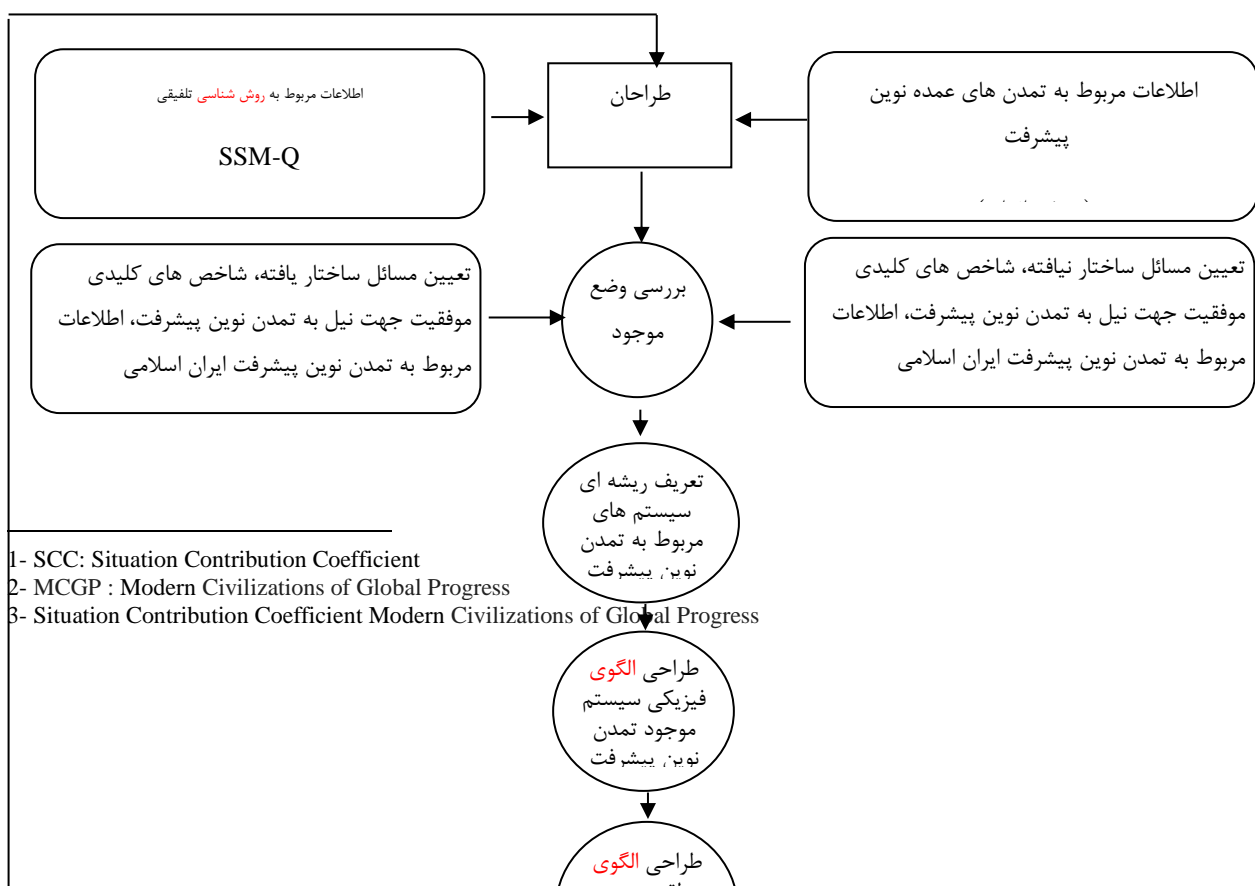
منظور از X امتیاز سهم هر یک از عوامل کلیدی و B ها وزن یا شدت آنها می باشد، که شدت نقش هر یک از اجزاء عوامل کلیدی را در مقیاس SCC MCGP مشخص می کند. براساس اطلاعات زیر می توان سطح موقعیت تمدن نوین پیشرفت را نسبت به بهترین آن در جهان و یا سایر رقبا تعیین، و میزان شکاف موجود را برآورد نمود:

۱- تعیین میانگین موقعیت عوامل (شاخص ها) تحت بررسی

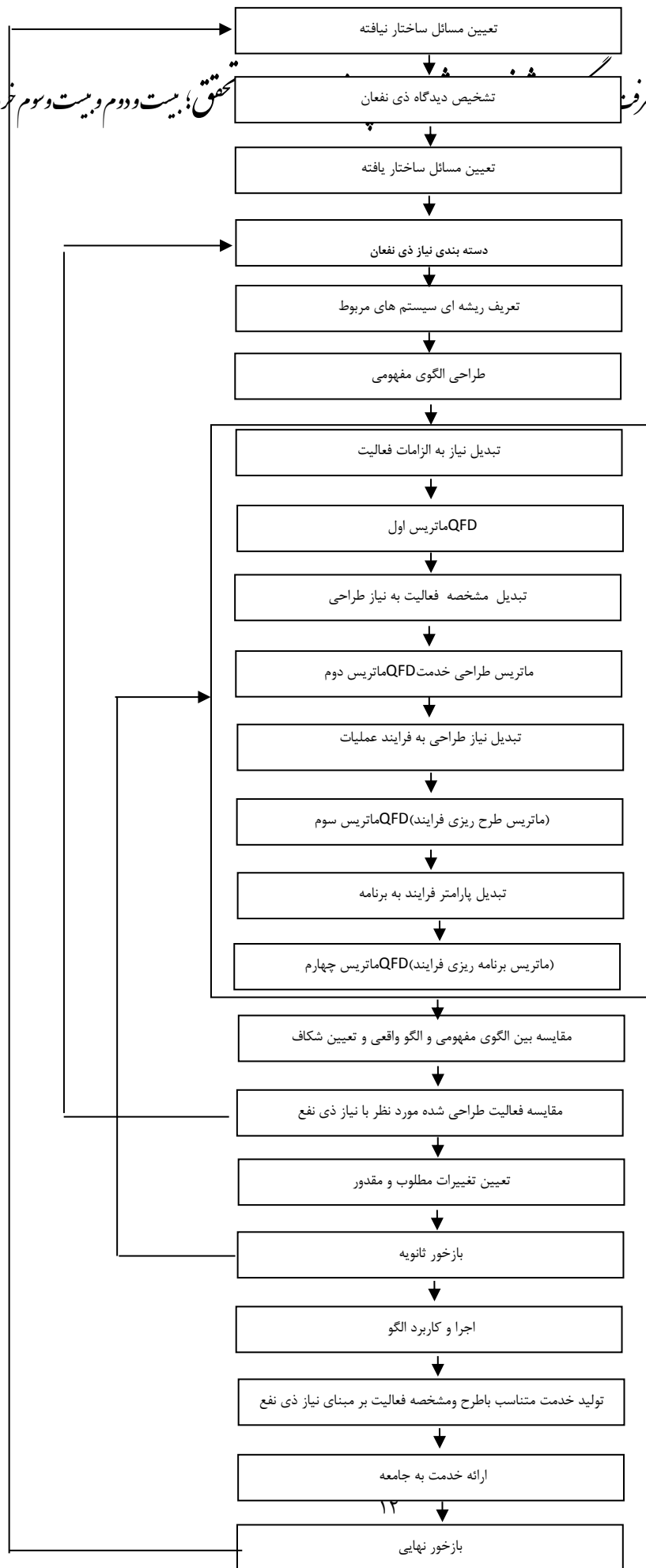
۲- محاسبه سهم هر یک از عوامل (شاخص ها) با استفاده از فرمول زیر
فرمول شماره (۲)

$$\text{سهم هر یک از عوامل} = \frac{\text{(حد پایین - حد بالا) میانگین موقعیت عامل + حد}}{\text{پایین}}$$

تا این مرحله سه نوع امتیاز بدست خواهد آمد که شامل حد بالا، حد پایین و موقعیت عامل کلیدی تمدن تحت بررسی در مقایسه با بهترین تمدن موجود در جهان می باشد. اکنون اگر این سه امتیاز را که با استفاده از فرمول شماره (۲) تلفیق نمائیم، سهم نرمالیزه شده هر یک از عوامل کلیدی بدست خواهد آمد.

1- SCC: Situation Contribution Coefficient
2- MCGP : Modern Civilizations of Global Progress
3- Situation Contribution Coefficient Modern Civilizations of Global Progress

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشران ما، چالش‌ها و الزامات تحقق؛ بیست و دومین و سومین خردادماه ۱۳۹۸

۳- محاسبه شدت سهم هر یک از عوامل کلیدی تحت بررسی: برای محاسبه شدت سهم، هر یک از عوامل کلیدی تحت بررسی را بر حسب اهمیتی که برای آن تمدن دارند مرتب نموده، سپس اجزاء را یک به یک با یکدیگر مقایسه و آنرا بصورت ماتریسی تنظیم و از روش مقایسه دو به دو (همچون AHP) ^{۳۳} همراه با تجزیه و تحلیل ارزش ویژه ^{۳۴} به حل ماتریس می پردازیم، نتیجه حاصله از محاسبه ماتریس، ضرائب شدت سهم هر یک از عوامل را بیان می دارد.

ارزش ویژه محاسبه شده ماتریس فوق نشانگر آن است که اگر اهمیت یکی از اجزاء از دیگری بیشتر باشد، اجزاء بردار ویژه آن بزرگتر خواهد بود. به بیانی دیگر، اهمیت یک جزء نسبت به دیگری رعایت می شود لذا از این طریق می توان میزان اهمیت هر یک از اجزاء را از طریق محاسبه بردار ویژه بدست آورد.

۴- محاسبه ضریب سهم عوامل کلیدی جهت تعیین سطح کل موقعیت عوامل نسبت به موقعیت تمدن در سطح جهانی

$$\text{فرمول شماره (۱)} \quad \text{SCC MCGP} = X^{BX} \quad 35$$

برای محاسبه ضریب سهم عوامل از فرمول شماره (۱) استفاده می شود. پس می توان با به توان رساندن ضرائب فوق در اعداد نرمالیزه شده هر یک از عوامل کلیدی و ضرب نمودن تمامی عوامل کلیدی، سطح کل موقعیت تمدن کشور مورد بررسی را بدست آورد و شکاف آنرا تعیین نمود. باید توجه داشت که این فرمول تابعی توانی بوده و قبل از استفاده برای مقادیر فرمول شماره (۱) باید آنها را به مقیاس بین صفر و یک تبدیل نمود

۵- نتایج و پیشنهادات

با توجه به اینکه مسائل جدید علمی عمدتاً از ترکیب الگو و روش های علمی گذشته حاصل می گردد ، بایستی از این مفاهیم با در نظر گرفتن نقاط قوت و ضعف و بومی نمودن آنها استفاده وافر را برد ، در این راستا می توان به بکارگیری بشر از مفاهیم روش شناسی ، کاربرد روش شناسی در طراحی الگوها ، چگونگی فرایند طراحی الگو ، نحوه ارزیابی آنها اشاره نمود ، لذا بر اساس مبانی نظری ، تجربیات متعدد بشر در استفاده از این مفاهیم ، نتایج و فواید حاصله ، مفاهیم تهیه شده در الگوی پایه ، تحقیقات انجام و اجرا شده مولفین مقاله، اقدام به بررسی مشکلات موجود الگوی پایه در ابعاد روش شناسی و نحوه طراحی الگوی تمدن نوین پیشرفت ایران اسلامی گردید، براساس بررسی و تحقیقات انجام شده می توان نتیجه گیری نمود که در این ابعاد شکاف هایی وجود دارد ، لذا برای رفع این نقایص بر اساس نتایج حاصله از این

33- AHP: Analytical Hierarchy process

34- Eigen Value

35- Situation Contribution Coefficient Modern Civilizations of Global Progress

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشبران ما، چالش‌ها و الزامات تحقق؛ بیست و دومین و بیست و سومین خردادماه ۱۳۹۸

تحقیق، پیشنهادهای زیر جهت اصلاح الگوی پایه و قرار دادن الگو در یک چهارچوب و ساختار جدید بشرح ذیل ارائه می‌گردد، ضمناً جهت اطلاع از شرح تفصیلی نحوه طراحی روش شناسی و الگوها به منابع اشاره شده مقاله مراجعه شود:

۱- طراحی الگو باید مبتنی بر یک روش شناسی صورت پذیرد، روش شناسی تلفیقی بومی شده (SSM-Q^{۳۶} نمودار ۴) که حاصل تلفیق روش شناسی سیستم های نرم و گسترش عملکرد کیفیت می باشد، جهت طراحی الگو پیشنهاد می گردد.
۲- طراحی الگوی تمدن نوین با توجه به تاثیر پذیری و تاثیر گذاری از عوامل مختلف موثر بر آن ، باید از یک دیدگاه سیستمی و کلان نگر برخوردار باشد، روش شناسی و الگوهای پیشنهادی پاسخگوی این نیاز خواهد بود (نمودار ۳).

۳- در طراحی الگو فرایند چگونگی حرکت از وضع موجود به مطلوب (تمدن نوین) باید تعریف شود، الگوی طراحی شده در این مقاله برای این موضوع قابل استفاده است (نمودار شماره ۳). ۴- با توجه با تاثیر متفاوت عوامل موثر بر نیل به تمدن نوین ، محدودیت منابع ، لزوم اختصاص بهینه منابع به عوامل مختلف تاثیر گذار ، باید الگوی تمدنی ، تعیین کننده ضریب اهمیت هر یک از عوامل در ساخت تمدن باشد ، در این تحقیق نمودار سلسه مراتبی با استفاده از روش مقایسه زوجی پیشنهاد شده است (نمودار شماره ۱ و ۲). ۵- الگوی پایه را باید بتوان در مقاطع زمانی مختلف و بر اساس الگوی کمی ، به همراه شاخص هایی مورد اندازه گیری قرار داد ، وضعیت موجود تمدن کشور ایران را در کل نسبت به وضع مطلوب ، همچنین وضعیت تک تک شاخص ها نسبت به وضع مطلوب را تعیین ، شکاف حاصله را علت یابی و رفع مسئله نمود، مدل تعیین شکاف تعمیم داده شده (الگوی اسکاپ) برای این موضوع پیشنهاد می شود. (فرمول شماره ۱)

منابع

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشران ما، چالش‌ها و الزامات تحقق؛ بیست و دوم و بیست و سوم خردادماه ۱۳۹۸

۱- مهرا، محمد هادی. (۱۳۹۶). تلفیق متدولوژی های سیستم های نرم و گسترش عملکرد کیفیت جهت طراحی و توسعه مدل فراگیر فرایند های تولید فرش دستبافت ایران در سطح جهانی. واحد علوم و تحقیقات تهران.

2-Seyed Hosseinie, S.M., Mosleh Shirazi, A.N., Toloie Eshlaghy, A., Mehran, M.H. (2012).

The Combination of Soft System and Quality Function Deployment Methodologies in the Design and Development of the Comprehensive Model for World class Manufacturing Processes. Management Science and Engineering Vol.6 ,No.2,2012,pp.22-34

3- Syed Hosseinie, Mosleh Shirazi, A.N. Toloie Ashloghi, A. Mehran, M.H. (2012). A

Comprehensive Model for Status Assessments' Gap Evaluation in the World Class Manufacturing--Based on Modifications' Development of ESCAP Approach. Management Science and Engineering Vol.6 ,No.3,2012,pp.6-9